

Bron <https://www.erfgoedacademie.nl/labs2021>

erfgoedAcademie

ERFGOEDPARTICIPATIE LEESLIJST: Een lijst van relevante publicaties, websites, tools, projectrapportages door en voor de sector

Deze lijst is een opbrengst van de [erfgoedparticipatie-labs](https://www.erfgoedacademie.nl/labs2021) (powered by de ErfgoedAcademie). Het is oorspronkelijk samengesteld na verrijkende discussies op het erfgoedparticipatie-labs-forum (27 maart - 2 april 2020) en is verder aangevuld tijdens het uitvoeren van zes labs 2020-2021.

Dit document is een levend en gedeeld document. **Heb je suggesties voor andere publicaties rond het thema participatie die voor andere professionals in de sector nuttig en interessant zouden kunnen zijn?** Iedereen kan de lijst zelf bewerken. Of stuur ze dan naar [de ErfgoedAcademie](https://www.erfgoedacademie.nl) en we voegen je suggesties hieraan toe .

[HET VERDRAG VAN FARO](#)

[ERFGOED EN DE SAMENLEVING](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE/FARO](#)

[PARTICIPATIEVE BELEIDSVORMING: BESTUURSKUNDIG PERSPECTIEF](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIEF WAARDEREN](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: IDENTITEIT EN RUIMTELIJKE KWALITEIT // Participatie & RO](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIE EN INCLUSIE](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: DE BURGER ALS EXPERT](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: ERFGOEDVERHALEN - naar nieuwe perspectieven, meerdere stemmen en het onzichtbare zichtbaar maken](#)

[ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIEPROCESSEN -de democratisering van erfgoedkeuzes en het inzetten van erfgoed in maatschappelijke vraagstukken](#)

[IMMATERIEEL ERFGOED](#)

[RELIGIEUS ERFGOED](#)

[COMMUNITY BUILDING EN OPBOUW RELATIES](#)

[CONTESTED HISTORIES:](#)

[FINANCIERING:](#)

[WERKVORMEN VOOR INTERACTIE & SAMENWERKING:](#)

[POSITIONERING/EIGEN IDENTITEIT & JE PRAKTIJK](#)

HET VERDRAG VAN FARO

- [Over het programma Faro van de RCE](#)
- Faro- [praktijkvoorbeelden in Nederland](#)
- [Faro: van verdrag naar praktijk](#) magazine, 2021
- [Over het Verdrag van Faro](#)
- [Webinar Van Verdrag naar Praktijk, 24 november, georganiseerd door de RCE](#)

ERFGOED EN DE SAMENLEVING

- [Erfgoed en de democratische vernieuwing](#), essay van Jouke van der Werf, Lilian Grootswagers en Machteld Linssen (nov 21)
- Smith, Laurajane, 2006 *Uses of Heritage* (Routledge)
- Smith, Laurajane, 2020 *Emotional Heritage : Visitor Engagement at Museums and Heritage Sites* (Routledge)
- [Heritage for inclusive growth](#), Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and Commerce Report, augustus 2020
- Simon, N. 2016 *The Art of Relevance*
- Brookfield K, Callaghan D, Graham H, Fair J, Roberts J, Rowley P. 2019. Do-it-yourself heritage: heritage as a process (designing for the Stoke 'Ping'). In: Graham H; Vergunst J (eds.) *Heritage as Community Research: Legacies of Co-production*. Connected Communities. Bristol, UK: Policy Press, pp. 149-170
- [Onderzoeker Socrates Schouten: 'Het denken in publieke waarden verspreidt zich' - Blauwe Kamer - Tijdschrift voor landschapsarchitectuur en stedenbouw](#)
- [Het agonistische museum. Musea op zoek naar hun maatschappelijke rol, FARO België](#)
- Boekman #124: Wie bepaalt wat erfgoed is?
- [Erfgoed als middel Over de betekenis van erfgoed voor sociaal-maatschappelijke domeinen en de implicaties daarvan voor de erfgoedwereld Een essay van Frans Soeterbroek, de Ruimtemaker](#), april 2021 (geschreven in het kader van het programma-Faro, RCE)
- [Podcast Symposium Stedelijk Museum Schiedam van StedelijkMuseumSchiedam \(soundcloud.com\)](#)
- [The Art of Relevance - The Art of Relevance](#)
- [Filmpjes #ErfgoedIsVanOnsAllemaal](#)
- [Omgevingspsychologie en de waarde van cultuurhistorie door Agnes van den Berg | 1 jun 2021](#)
- [Matrix van behoeften en voldoeners, Max Neef \(Fundamentele menselijke behoeften\)](#)
- [publics-and-commons...-by-helen-graham_bulletin-2017-1.pdf \(arken.dk\)](#)
- kijktip: De Jurk van Texel
<https://www.2doc.nl/documentaires/2023/04/de-jurk-en-het-scheepswrak.html>

ERFGOEDPARTICIPATIE/FARO

Zie hier: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/documenten>

Zie ook: <https://faro.cultureelerfgoed.nl/welcome>

Publicaties:

- Elke Bruns and Dirk Van de Vijver [Architects' and Citizens' Empowerment.pdf](#)
- Nancy van Asseldonk, Fieke Tissink, Menje Almekinders (2018) [Er is geen toen zonder nu](#)
- Dorine De Vos en Hildegard Van Genechten, 2020, [Participatie of: de kunst van het gecontroleerd loslaten](#) (FARO België conferentie)
- New Citizenship Project's [This is the #CitizenShift A GUIDE TO UNDERSTANDING & EMBRACING THE EMERGING ERA OF THE CITIZEN](#)
- [Participatie bij gemeenten moet veel professioneler](#), 09-09-2020, Maatschap voor Communicatie
- [Participatie. Veel meer dan een zoveelste buzzwoord, faro | tijdschrift over cultureel erfgoed, 11\(2018\)4](#)
- Heleen van Londen (Universiteit van Amsterdam) Monique van den Dries (Universiteit Leiden) Stella Landskroon (Landskroon Archeologie, 2021, [Over lokalisme, liefdewerk en lonkend perspectief Verkenning naar participatie en burgerinitiatief in de Nederlandse archeologie](#)
- [van der Vaart en Cruickshanks, 2019, Understanding audience participation through positionality: agency, authority and urgency, Stedelijk Studies](#)
- [Considering Co-Creation.pdf \(artscouncil.org.uk\)](#)
- [Op Zoek naar Faro](#) blog, Alma Hoekstra, De Erfgoedstem
- [Museums & participation leeslijst](#)
- Margriet K. Nguyen en Frits Schroder. Participatieladders en alternatieven <https://faro.cultureelerfgoed.nl/thoughts/858> (2022)
- Terloops Erfgoed, Jouke van der Werf (2024) <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2024/01/01/terloops-erfgoed>
- Elpers, S. M., & Burggraaf, W. (2024). "Wat zijn jullie aan het doen?" Een verkenning van lokale erfgoedgemeenschappen ten behoeve van het Verdrag van Faro. *Volkskunde*, 124(2), 1-19.

Algemene Tools

- [Shared Decision-making; Tips, tools and case studies from Creative Peoples and Places projects](#)
- participatieladders/schema's:
 - [Erfgoedparticipatieladder, Faro België](#)
 - [Participatieladder voor Waarden, Faro België](#)
 - [Spectrum doelgerichte participatie](#)
- [Power to the People Framework](#), Museums Association
- [Democratisch werkboek \(democratisch zakboekje.nl\)](#) bz.13
- [FARO België Erfgoedwijzer: Participatie voor en achter de schermen](#)
- [Aan de slag met de Omgevingsvisie: Participatie](#); presentatie van 2020 [ParticiParty?](#)
- [Aan de slag met participatie \(vng.nl\)](#)

Programma's/projecten:

- [Verbonden in Verhalen; Coevorden Culturele Gemeente 2021-2022](#)
- [Buiten Beeld](#)
- [Schreihuisjes Schiedam](#)
- [HERILAND EU](#)
- www.werkplaats-waterlinies.nl
- <https://www.redstarline.be/nl/content/publieksparticipatie>
- [Erfgoedgemeenschappen, Erfgoed Brabant](#)

Participatie buiten het erfgoedveld:

- [Inwoners betrekken in sociaal werk, zo doe je dat!](#)
- [Toolkit Burgerparticipatie \(van het PON\)](#)
- [Participatiewijzer](#)
- [Everyday Participation](#)
- [CitizenLab](#)
- Collectieve Kracht (er wordt aan een toolkit voor overheden gewerkt met focus op het ondersteunen van burgerinitiatieven)

PARTICIPATIEVE BELEIDSVORMING: BESTUURSKUNDIG PERSPECTIEF

- Arnstein, S. R. (1969). [A Ladder Of Citizen Participation](#). *Journal of the American Institute of planners*, 35(4), 216-224.
- Edelenbos, J., Klok, P. J., van Tatenhove, J., & Domingo, A. (2006). *Burgers als beleidsadviseurs*. Amsterdam: Instituut voor publiek en politiek.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. New York: Cambridge University Press.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Salamon, Lester, ed. (2002). *The Tools of Government: A Guide to the New Governance*. New York: Oxford University Press.
- Torfing, J., B. G. Peters, J. Pierre, and E. Sørensen. (2012). *Interactive Governance: Advancing the Paradigm*. Oxford: Oxford University Press.
- [Dit is het participatieproces dat de participatieladder overbodig maakt](#), Onno de Vries, 4 januari 2019, gebiedsontwikkelingen.nu
- Visser, V., van Popering-Verkerk, J. & van Buuren, A. 2021 [The Social Production of Invited Spaces: Toward an Understanding of the Invitational Character of Spaces for Citizens' Initiatives](#), International Society for Third Sector Research
- James, O., *Public participation in heritage redevelopment projects*, 2016, http://www.onnojam.es/wp-content/uploads/2018/08/graduation_report_onno_james_0766589.pdf, Universiteit Eindhoven
- luistertip Stuurloos - Gemeenschappen kunnen veel zelf <https://podcastluisteren.nl/ep/Stuurloos-Gemeenschappen-kunnen-veel-meer-zelf-en-de-overheid-zit-in-de-weg>
- Peter Beijer, Ellen de Groot, Jolanda Hoeflak, Vincent Platenkamp 2016, *De Waarde van het alledaagse* <https://valiz.nl/publicaties/de-waarde-van-het-alledaagse>
-

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIEF WAARDEREN

Zie ook <https://faro.cultureelerfgoed.nl/groups/30-waarderen-van-erfgoed/welcome>

Over co waarderen in en rond musea:

https://kennis.cultureelerfgoed.nl/index.php/Waarderen_van_erfgoed_-_Co-waarderen#:~:text=Co%2Dwaarden%20is%20een%20traject,van%20een%20object%20of%20collectie
[Welke methodes zijn er om participatief te waarderen \(cowaarderen\)? | FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw](#)

Praktijkvoorbeelden:

- I'm Binck [Gebiedsontwikkeling van de Binckhorst](#); [Kernwaarden Binckhorst 2017-2030](#)
- [Verslag Almere Gewaardeerd 14112018.pdf](#)
- [Inwoners De Ronde Venen kiezen hun eigen gemeentelijke monumenten](#), ErfgoedStem, 14 september 2020
- [Omgevingsvisie door bewoners, Rijnenburg](#)
- [Bewaard: eerste steen Winckelcentrum Eikenbosch](#), augustus 2020,
- [Collectiewaardering in de praktijk](#), Stedelijk Museum Schiedam (video)
- [Straatwaarden](#) – publicaties en praktijkvoorbeelden
- [Echt Rotterdams Erfgoed](#), Museum Rotterdam
- [Over BuytenHout-West -](#)
- [Dromenlab Gerardus Majellakerk Gemert](#)
- <https://www.steunpunterfgoed.nl/de-faro-benadering-van-erfgoed/>
- [Kerkenvisies](#)
- [Verhalen uit de Spoorzone](#), Stadsmuseum Tilburg
- Project Wiaspora Museum of Black Futures
<https://open.spotify.com/episode/19VKVJZdfARfb07RctOk0o>

Publicaties:

- [Essay Geertje Huisman_participatief waarderen_Leergang Erfgoedfilosofie 2018-2019.pdf](#)
- Eline Amsing (2017) [Assessing stakeholders' values and interests for archaeological park Matilo and Castellum Hoge Woerd, the Netherlands](#)
- Riemer Knoop en Michael Schwarz, 2019 [Meer Straatwaarden: een pleidooi voor erfgoedmaken als engagement](#)
- [Straatwaarden: Het nieuwe speelveld van maatschappelijke erfgoedpraktijken](#) (geen toegang? Menno Heling vragen)
- ROMagazine | 5 februari 2020 [Is jeugdsentiment erfgoed?](#)
- Mark Moorman 26 maart 2020, De Volkskrant [Waar filmgeschiedenis en snackgeschiedenis in elkaar grijpen: het naambordje van snackbar 't Pleintje](#)
- [Herzamelen en Herbestemming](#), Research Centre for Material Culture
- [Naar een methodiek voor participatieve waardering van immaterieel cultureel erfgoed](#), Rob Herremans Werkplaats immaterieel erfgoed 2019
- [Post '65-erfgoed en waarderingsparticipatie. 5 Een verkenning van de praktijk. \(onderzoeksrapportage\)](#)
- [Handleiding waardering Almeers Erfgoed](#)
- [Verslag tweede debatavond 'Behoud of Sloop'](#) (samen tot een afwegingscriteria komen) i.s.m. Zaans Erfgoed, 13 november 2019

- Spoormans, Lidwine, Darinka Czischke, Ana Pereira Roders, and Wessel de Jonge. 2023. "“Do I See What You See?”—Differentiation of Stakeholders in Assessing Heritage Significance of Neighbourhood Attributes" *Land* 12, no. 3: 712. <https://doi.org/10.3390/land12030712>
<https://www.mdpi.com/2073-445X/12/3/712>

Tools, methodieken voor dialoog, verzamelen van argumenten en perspectieven, afwegen van perspectieven, waarden:

- [Participatief Waarderen matrix, FARO België](#)
- [Toolbox Erfgoed Waarderen, FARO België](#)
- [Op de museale weegschaal: collectiewaardering in zes stappen, RCE](#)
- [Stappenplan voor waarderen, selecteren en herbestemmen van religieus erfgoed](#)
- [Deep Democracy](#)
- [Ontwerpend Onderzoek](#)
- [Ontwerpend Onderzoek, Rooilijn](#)
- oral history als methode om verhalen op te halen:
 - [Oral History, Erfgoed Gelderland](#)
 - Spreekende Geschiedenis <https://sprekendegeschiedenis.nl/>

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: IDENTITEIT EN RUIMTELIJKE KWALITEIT **// Participatie & RO**

Praktijkvoorbeelden:

- I'M BINCK [Gebiedsontwikkeling van de Binckhorst](#):
<https://imbinck.nl/2017/10/17/kernwaarden-binckhorst-overhandigt-aan-wethouder/>;
[Kernwaarden Binckhorst 2017-2030](#), 2017 (kernwaarden)
- Werkplaats Waterlinies <https://www.werkplaats-waterlinies.nl/default.aspx>
- [Een Nieuwe Tijd! Wederopbouw in de Achterhoek](#)
- [EEN NIEUW STUK BRED A VOOR EN DOOR BREDANAARS](#)
- [Twaalf trotse zeikers - Tilburgse kruikenzeiker verkeerslichten](#)

Publicaties:

- ODE: Omgevingskwaliteit door erfgoed, 10 juni 2020:
https://issuu.com/mooinoord-holland/docs/ode_low_res
- [8 lessen voor participatie in het groen](#), Stadszaken, 2020. *De acht lessen maken onderdeel uit van een uitgebreider artikel dat werd gepubliceerd in vakblad Stedelijk Interieur 1 2020.*
- Riemer Knoop en Michael Schwarz, 2019 [Meer Straatwaarden: een pleidooi voor erfgoedmaken als engagement](#)
- [Wellbeing and the Historic Environment](#)
- Liesbeth Theunissen, oktober 2020: [Een kijkje in de archeologische keuken van Historic England](#)
- [Op klantreis met burgerinitiatieven? Doe ze dat niet aan!](#) De Ruimtemaker, oktober 2020
- [‘Mondige burgers en een daadkrachtige gemeente is topcombinatie’](#), 19 mei 2020 A&O Fonds Gemeente
- [Hou bij gebiedsontwikkeling ook rekening met persoonlijkheid](#), gebiedsontwikkeling.nu

- [Participatie onder de Omgevingswet: ‘Het is niet: lever uw verlanglijstje maar in’](#), Verslag van de derde leerkring Omgevingswet voor Waterschappen, 3 december 2019
- [Social Design - ZET \(wijzijnzet.nl\)](#)
- [“Co-creatieve conceptontwikkeling verbindt mensen en stenen” – Gebiedsontwikkeling.nu](#) 2021
- Horlings, L. et al 2021, [Citizen engagement in spatial planning, shaping places together](#)
- [Investeren in omgevingsparticipatie betaalt zich ook financieel uit – Gebiedsontwikkeling.nu](#)
- Participatieangst is groot
<https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/de-gemeentelijke-angst-voor-participatie-ontzettend-groot> (2024)

Platform:

- [Home - Hier gebeurt het](#) - podcastserie over mensen die zelf de stad maken. Over initiatieven en experimenten, over successen en mislukkingen.
- [Democratic Challenge](#)
- Steunpunt Monumenten en Archeologie in Noord Holland: [Participatie en erfgoed in de Omgevingswet](#)
- Kijktip! Webinars over maatschappelijke gebiedsontwikkeling LSA en Frans Soeterbroek
<https://www.isabewoners.nl/webinars-maatschappelijke-gebiedsontwikkeling-bewonersinitiatief/>

Tools:

- [Inspiratiegids Participatie Omgevingswet](#)
- [Groningen Participatie Werkboek](#)
- [The-Suitcase-Tool-Manual.pdf \(stipo.nl\)](#)
- [Place-Game-Manual.pdf \(stipo.nl\)](#) wa
- [Time-Machine-Manual.pdf \(stipo.nl\)](#)
- [Devisch ,Huybrechts, & Stieglitz \(2017\) Leren Participeren : Leren van participatieprocessen in ruimtelijke planning](#)
- [Leegstand en herbestemming van molens, boerderijen, kastelen en buitenplaatsen: ERFGOED ENSEMBLES IN ZUIDLIMBURG - hoofdstukken 10 en 11](#)
- [Gebiedsbiografie als basis voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving \(bz9\)](#)

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIE EN INCLUSIE

Praktijkvoorbeelden:

- [Sporen van het slavernijverleden, Erfgoed Gelderland](#)

Publicaties:

- [Definities van inclusie op een rij](#), 30 januari 2018, Inclusie Nieuwe Stijl
- Julia Geven, [Best Practices On Inclusive Curating](#) (case studies) from Framer Framed
- Over taal:
 - Nynke Feenstra (2017) [Onder Woorden Brengen; De relatie tussen musea, gemeenschappen en het belang van een contextspecifieke betekenis van inclusiviteit](#)

- [Begrippenkader voor een inclusieve samenleving, LKCA](#)
- [Woorden doen ertoe/Words Matter: Een incomplete gids voor woordkeuze binnen de culturele sector](#)
- Urban Paradoxes, [Handreiking voor succesvolle inclusieve cultuurprojecten](#) (Amsterdam, 2018),
- [Handreiking Waarden Voor Een Nieuwe Taal: Een veilige, inclusieve en toegankelijke taal voor iedereen in de kunst- en cultuursector](#), Mounir Samuel, Code Diversiteit en Inclusie

Platform:

- [Studio I](#)
- [Code Culturele Diversiteit](#)

Tools:

- Hoe breng je de behoeften/wensen van partners/groepen in beeld?
 - OF/BY/FOR ALL [Power Partner meetings](#) techniek
- [Museum Open U](#) van Studio i
- Emotie-netwerken <https://emotienetwerken.nl/>
- [Check yourself: white privilege test](#)
- [BY & FOR: Designing Inclusive Spaces](#), publicatie over de ontwerp-principes van De Voorkamer

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: DE BURGER ALS EXPERT

Projecten:

- [NWA Burger als Expert voorstel onderzoeksvragen 31 jan def.docx](#)
- [Community Archaeology in Rural Environments \(CARE\)](#)
- [Erfgoed Gezocht, Erfgoed Gelderland](#)
- [Vele Handen](#)
- [Expeditie Over de Maas](#)

Publicaties:

- [Straatwaarden](#) – publicaties en praktijkvoorbeelden
- [How Heritage Decisions are Made](#), 2015
- Schofield, John, 2014, Who needs experts: Counter-mapping Cultural Heritage
- Edelenbos, J., Klok, P. J., van Tatenhove, J., & Domingo, A. (2006). [Burgers als beleidsadviseurs](#). Amsterdam: Instituut voor publiek en politiek, 23
- [What is asset-based community development?](#), August 2013
- Huxham, C., & Vangen, S. (2005). *Managing to collaborate: The theory and practice of collaborative advantage*. London: Routledge
- [Het uitdaagrecht bij cultureel erfgoed](#), essay Frans Soeterbroek in opdracht van LSA Bewoners

Tools:

- [Tussen museale- en community expertise: een handreiking voor meerstemmigheid in musea](#), door Guinevere Ras
- [Roadmap voor co-creatie van publieke diensten, CoSIE](#)
- Co-creation Navigator, ccn.waag.org/

- <https://www.gv.com/sprint/>

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: ERFGOEDVERHALEN - naar nieuwe perspectieven, meerdere stemmen en het onzichtbare zichtbaar maken

Praktijkvoorbeelden:

- “Zo had ik het nog niet bekeken.” Tilburg drukt zich uit over omstreden beeld, mei 2021 - <https://stadsmuseumtilburg.nl/nieuws/zo-had-ik-het-nog-niet-bekeken-tilburg-drukt-zich-uit-over-omstreden-beeld>
- <https://www.verhalis.nl/namennummerstilburg>
- [Het schuurt in de Haagse de Binckhorst](#)

Tools/methoden:

- Emotienetwerken explainer video
- [Webinar Oral history als aanjager van de Faro-praktijk - terugkijken](#)

ERFGOEDPARTICIPATIE-LAB: PARTICIPATIEPROCESSEN -de democratisering van erfgoedkeuzes en het inzetten van erfgoed in maatschappelijke vraagstukken

Praktijkvoorbeelden:

- [Projecten • Gemeente Almere](#)
- <https://www.frankwatching.com/archive/2023/11/02/meer-participatie-paleis-lofen-community-lessen/>

Publicaties:

- <https://www.purposefulparticipation.info/toolkit> (de rol van de burger - burger als subject->consumer->citizen)
- Frederik van Dalen, Steven Blok en Henk Wesseling, 2021, Leren in Participatieland (Berenschot)
- Gemeenten kunnen onbedoeld polarisatie aanwakken (2023) <https://www.kis.nl/artikel/gemeenten-kunnen-ook-onbedoeld-polarisatie-aanwakken>

IMMATERIEEL ERFGOED

Tools:

- [Houd je immaterieel erfgoed springlevend! Tips en ideeën voor succesvol samenwerken: met wie en hoe?](#)
- [Keuzekompas: ga in gesprek over immaterieel erfgoed](#)

Projecten:

- [Koude Oorlog Storymap Utrecht](#)
- [Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland Inventaris](#)

Publicaties:

- [Museums and intangible cultural heritage. Towards a third space in the heritage sector. A companion to discover transformative heritage practices for the 21st century](#)

RELIGIEUS ERFGOED

Projecten:

- [Grafzerken van de Sint-Jan te 's Hertogenbosch](#)
- [DOMUSDELA Het Verhaal gaat Door](#)

COMMUNITY BUILDING EN OPBOUW RELATIES

Tools:

- [OfByFor All](#)
- [Our Museum, Paul Hamlyn Foundation](#) – tools, publicaties
- OF/BY/FOR ALL [Power Partner meetings](#) techniek
- <https://ccn.waag.org/drupal/sites/default/files/2018-09/WaagCirclesofConnection.pdf>
- <https://ccn.waag.org/drupal/sites/default/files/2018-09/WaagStakeholdertrustmap.pdf>
- <https://ccn.waag.org/drupal/sites/default/files/2020-04/CommunityMapping.pdf>
- [Empathy mapping: Getting to know your potential visitors](#) in Open up: museums for everyone Guide - A practical guide to support museums to increase the diversity of their visitors, 2018 (bz 28)

Platform met praktijkvoorbeelden:

- [Community Building MMNieuws](#)

Publicaties:

- Helen Graham (2013) [Horizontal Museums; Opening up by Imagining Differently](#)
- [Cruikshanks, L. and Hunter Dodsworth, S R. \(2016\) 'Partnerships and plurality: Community partnerships and evolving practices', in McSweeney, K. and Kavanagh J. \(eds.\) Museum Participation: New Directions for Audience Collaborations. London: MuseumsEtc](#)

CONTESTED HISTORIES:

- Jeroen Rodenberg and Pieter Wagenaar (2018) [Cultural contestation: Heritage, identity and the role of government](#)
- Jeroen Rodenberg and Pieter Wagenaar (2016) [Essentializing 'Black Pete': competing narratives surrounding the Sinterklaas tradition in the Netherlands](#)
- Pieter Wagenaar and Jeroen Rodenberg (2018) [Acting in a National Play: Governmental Roles During the Zwarte Piet Contestation](#)

FINANCIERING:

- [Grassroots Grantmaking: embedding participatory approaches in funding](#), Hannah Paterson
Winston Churchill Fellowship Report, February 2020

WERKVORMEN VOOR INTERACTIE & SAMENWERKING:

Zie ook hier: <https://faro.cultureelerfgoed.nl/articles/1830>

- [Cards on the Table - game for community collaboration and evaluation \(in development\)](#)
- Interactieve online tools die we binnen de labs hebben gebruikt:
 - Mural
 - Slido
 - Mentimeter
 - Zoom whiteboard, poll, break-out rooms, scherm annoteren
 - Padlet

> ROL VAN DE FACILITATOR

- <https://www.fridayoutofthebox.nl/facilitator-wat-doet-een/>

> GROEPSDYNAMIEK

- [Bruggenbouwers in actie! Makelaardij, Jacqueline van Leeuwen](#)
- Priya Parker, 2018, The Art of Gathering: How We Meet and Why It Matters (Penguin)
- [Reinwardt Academie Online Erfgoedarena: In dialoog over debat](#)
- Deep Democracy <https://jitskekramer.nl/wp-content/uploads/Inkijk-Deep-Democracy.pdf>
- Het Join the Jam! Jam Cultures Spel geeft inzichten, inspiratie en handvatten om de kracht van diversiteit in organisaties beter te benutten en mate van inclusie te vergroten.
<https://jamcultures.nl/het-spel/>
- Filmpjes van [Jam Cultures](#) over diversiteit en inclusie, waaronder:
 - [Sabotage en de wijsheid van de minderheid](#)
 - [Jammen met verschillen](#)

POSITIONERING/EIGEN IDENTITEIT & JE PRAKTIJK

- <https://werkenmetteamrollen.nl/vragenlijst/>
- [Check yourself: white privilege test](#), Museum Detox
- Wat je ziet, ben je zelf. Dekoloniaal huiswerk voor rondleider en museum:
<https://studio-inclusie.nl/kennis/wat-je-ziet-ben-je-zelf-dekoloniaal-huiswerk-voor-rondleider-en-museum/>
- [van der Vaart en Cruickshanks, 2019, Understanding audience participation through positionality: agency, authority and urgency, Stedelijk Studies](#)
- Wendy Ng, Syrus Marcus Ware & Alyssa Greenberg (2017) Activating Diversity and Inclusion: A Blueprint for Museum Educators as Allies and Change Makers, Journal of Museum Education, 42:2, 142-154, DOI: [10.1080/10598650.2017.1306664](https://doi.org/10.1080/10598650.2017.1306664)
- [Democratisch werkboek \(democratisch zakboekje.nl\) bz.13](#)